

NOTAT

14. maj 2014

Østudvidelsen har sikret dansk eksport for 222 milliarder kroner

Kontakt:

Cheføkonom, Mikkel Høegh

+45 26 13 61 34

mhg@thinkeuropa.dk

RESUME I disse dage er det ti år siden, at EU's øst-udvidelse fandt sted, og der er for tiden meget stort fokus på, hvad østeuropæerne får ud af at være med i Europa. Men mens debatten om sociale ydelser til bl.a. EU-borgere fra Østeuropa skal måles i millioner, skal den danske eksport til disse lande måles i milliarder. Over de sidste ti år har Danmark nemlig eksporteret for 222 mia. kr. til de 10 østlande, der i disse dage kan fejre 10-års fødselsdag i EU.

Det er værd at holde sig for øje, at den danske eksport er steget voldsomt til de østeuropæiske lande siden optagelsen i EU. Tænk tanken EUROPAS analyse viser på baggrund af tal fra Danmarks Statistik, at den årlige eksport er øget med 8,8 milliarder kr. i løbet af de sidste ti år, hvis man tager højde for den løbende prisudvikling. Det svarer til en stigning på knap 60 pct. i den samlede eksport til de 10 østlande.

Og det er formentlig kun begyndelsen. Danmark eksporterer nemlig i høj grad avancerede produkter, og potentialet for at øge den danske eksport stiger, når import-landenes levestandard forbedres.

Der er derfor ingen tvivl om, at øst-udvidelsen har medført mange flere danske arbejdspladser og vil gøre det i fremtiden. Det er Tænk tanken EUROPAS vurdering, at dette har skabt op mod 20.000 nye arbejdspladser. Og i det lys er det en meget lille investering Danmark gør sig, ved at udbetale sociale ydelser til EU-borgere fra Østeuropa med tilknytning til det danske arbejdsmarked. Eksporten vil tiltage i takt med, at levestandarden i disse lande stiger, og samtidig vil efterspørgslen efter sociale ydelser aftage.

HOVEDKONKLUSIONER

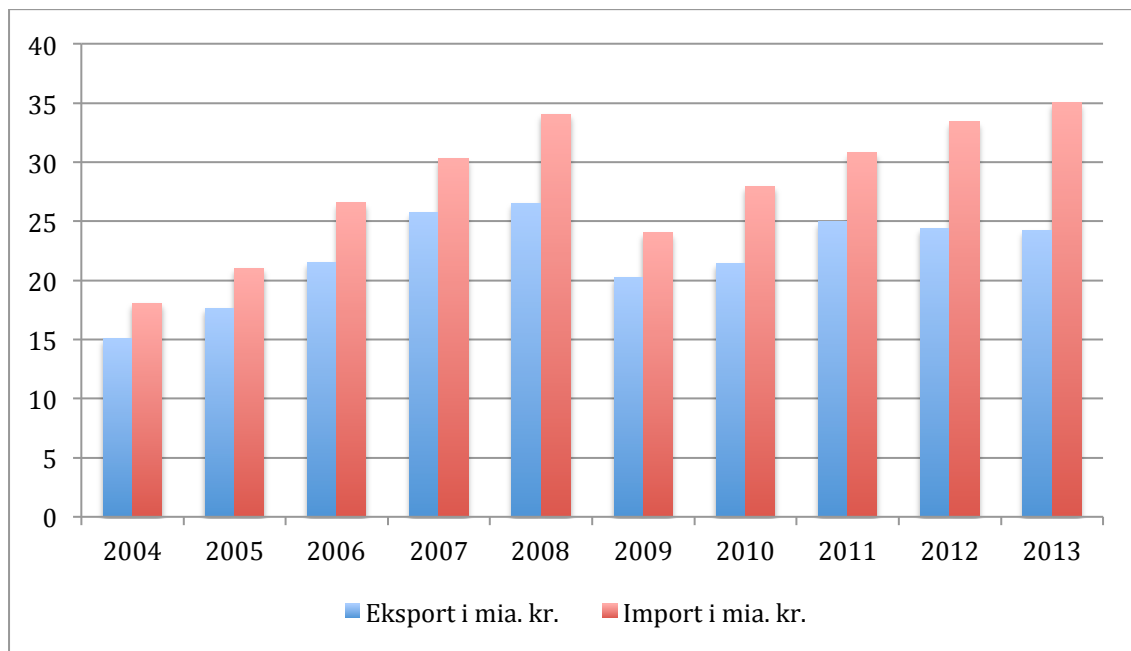
- Over de sidste ti år har Danmark samlet eksporteret for 222 milliarder kr. til lande, som kom med i øst-udvidelsen. Udvidelsen har således gavnet dansk økonomi.
- Den årlige danske vareeksport er øget med 8,8 milliarder kr. målt i faste priser til disse lande. Det svarer til en stigning på 60 pct.
- Vinderne er i høj grad danske virksomheder inden for industriudstyr, medicinalbranchen og ikke mindst i fødevarerindustrien. Men også danske forbrugerne har vundet, f.eks. i form af billigere moderne biler.
- Øst-udvidelsen er dermed en succes for danske virksomheder og arbejdstagere. Tænketanken Europa har lavet en fremskrivning af den nuværende eksport og fortsætter den udvikling vi har set de sidste ti år frem til 2020 vil den årlige eksport vokse med mindst 11,6 mia. kr. yderligere.
- Danskerne er også vilde med at købe billigere produkter i de østeuropæiske lande, hvorfor importen fra østlandene er øget med 16,6 milliarder kr. Det svarer til en stigning på 90 pct.

Østudvidelsen er milliarder værd

Den første maj var det ti år siden, at EU's udvidelse mod øst blev gennemført. Rent økonomisk har udvidelsen været en kæmpe gevinst for dansk økonomi, idet udvidelsen har medført en betydelig mereeksport af danske varer til de tidligere østlande. Danmark er en lille åben økonomi, der lever af eksport, og nem adgang til nye markeder er afgørende for den danske velstand. Samlet set har Danmark eksporteret for 222 milliarder kr. over de sidste ti år til landene fra østudvidelsen, viser Tænketanken EUROPA's beregninger.

STOR VÆKST I DANSK EKSPORT TIL ØSTLANDENE

Den samlede eks- og import til udvidelseslandene i faste priser

Figur 1. Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger. Tallene er opgjort i 2004-priser.

Det fremgår af figur 1, at de lande, der blev optaget ved østudvidelsen, ikke er nogle af de vigtige samhandelslande Danmark har. Idet Danmark har en samlet vareeksport på over 500 milliarder kr. om året (opgjort i 2004-priser). Tyskland står eksempelvis alene for 83 mia. kr. (opgjort i 2004-priser). Alligevel er disse landes betydning steget markant over de sidste ti år. Den samlede eksport til landene er således vokset med 60 pct. Flere af landene er ganske små lande, hvorfor der er en vis grænse for, hvor stor en andel de kan udgøre af vores samlede eksport. Det fremgår tydeligt af figur 2, hvor samhandlen er opgjort på de enkelte lande.

Samhandlen mellem udvidelseslandene og Danmark faldt imidlertid betydeligt som følge af finanskrisen og den efterfølgende recession. Importen har relativt hurtigt genvundet det tabte, mens eksporten stadigvæk har et vist efterslæb. Dette efterslæb skal formentlig finde sin forklaringen i varegruppesammensæt-

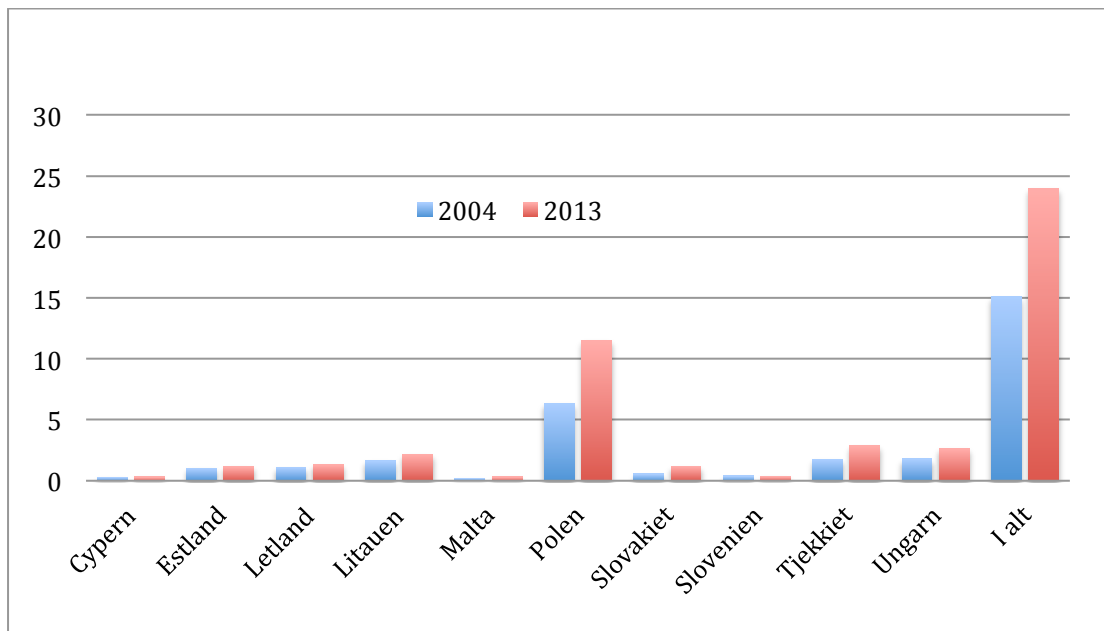
ningen, hvor den danske eksport synes at være mere træg efter et konjunktur chok. Det ændrer dog ikke ved billedet af en betydelig vækst de sidste ti år.

Den årlige eksport til de 10 lande er steget med 8,8 milliarder kr. opgjort i faste priser over de sidste ti år. Det er en udvikling, som med stor sandsynlighed vil fortsætte, idet Danmark primært eksporterer avancerede produkter som f.eks. livstilsmedicin, energieffektivt udstyr, luksus fødevarer og andre forarbejdede produkter. Dermed må man forvente, at Danmarks eksport til østlandene vil være stigende i takt med, at deres levestandard forbedres yderligere. Hertil kommer eksporten af tjenesteydelser som har et stort vækstpotentiale, da den er tæt forbundet med importlandets velstandsniveau. Alene målt på eksporten har øst-udvidelsen således være en kæmpegevinst for dansk økonomi.

Den samlede eksportgevinst på 8,8 milliarder kr. står i skærende kontrast til debatten om velfærdssydeler, som omhandler nogle få millioner. I den forbindelse er det også værd at have in mente, at efterspørgslen efter sociale ydelser vil være aftagende i takt med, at østlandenes økonomi styrkes, mens eksporten som nævnt må forventes at stige.

POLEN STØRSTE AFTAGER AF DANSK EKSPORT TIL ØSTLANDENE

Udviklingen i dansk vareeksport fordelt på de enkelte østlande, mia. kroner

Figur 2. Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger. 2013-tallene er opgjort i 2004-priser.

Af figur 2 fremgår det, at Polen er storftager af de danske varer. Eksporten til Polen udgør således op mod halvdelen af den samlede eksport til udvidelseslandene. Det er også her man ser den største stigning i eksporten over de sidste ti år. Andre betydningsfulde lande er Tjekkiet og Ungarn.

Vækst i eksport vil forsætte

Gennemsnitligt er eksporten vokset med 5,9 pct., hvert eneste år de sidste ti år. Fremskriver man denne udvikling til 2020, vil den samlede eksport til østudvidelses-landene stige fra 24 milliarder kr. til 35,6 milliarder kr. i faste priser (2004-priser). Det vil svare til en stigning på 11,6 milliarder kr. Den nominelle eksport vil være på 54,6 mia. kr., hvilket understreger, at disse landes betydning for dansk økonomi er stærkt tiltagende, selv om de stadigvæk spiller en mindre rolle end f.eks. Tyskland. Der er dog tale om et ganske konservativt skøn, da væksten i eksporten til de 10 lande ventes at være højere end den har været de sidste 10 år.

Danmarks produktion af avancerede produkter lægger op til, at det i høj grad er eksport til veludviklede lande, som vi skal leve af. Derfor er der en særlig grund til at være optimistisk i forhold til eksporten til østudvidelses-landene, idet det forventes, at disse lande i de kommende år vil komme op på en endnu højere levestandard. Det betyder, at den inter-handel der i dag er mellem de nævnte lande og Danmark i høj grad vil blive subsidieret af en intra-handel dvs. der sker en bevægelse fra handel med specialiserede varer til handel med nært beslægtet varer. En transformation, der allerede er påbegyndt. Et eksempel kunne være, at man i dag eksportere medicinalvarer og importere tøj, men at man fremadrettet også vil importere medicinalvarer fra disse lande – det sker faktisk allerede i høj grad. Det vil alt andet lige gavne den danske handelsbalance i forhold til udvidelseslandene, idet en vis andel af den nuværende import er drevet af lave lønninger.

Danske virksomheder nyder godt af eksport

Den danske eksport til udvidelseslandene består bl.a. af fødevarer og medicinske produkter, men topscoreren i forhold til den samlede værdi er imidlertid maskiner og tilbehør til industrien. Eksport af den type af varer er særlig konjunkturfølsom, idet den forudsætter, at der investeres i nyt produktionsapparat – noget man sjældent gør, når der er tilbageslag i økonomien.

De helt store vindere i dansk erhvervsliv, når det handler om eksport til østlandene, er derfor producenterne af udstyr til industrien, medicinalbranchen og fødevarerindustrien. Samtidig betyder det nye arbejdspladser til danske lønmodtagere.

MASKINER, FØDEVARER OG MEDICIN DOMINERER EKSPORTEN

De mest handlede varegrupper med udvidelseslandene

Eksport	Værdi i 1.000 kr.
Maskiner og -tilbehør til industrien	3.018.999
Diverse forarbejdede varer	2.849.808
Medicinske og pharmaceutiske produkter	2.544.874
Kød og kødvarer	2.401.533
Levende dyr, spiselige	1.757.810
Import	Værdi i 1.000 kr.
Køretøjer	3.518.672
Elektriske maskiner og apparater; tilbehør	2.675.886
Medicinske og pharmaceutiske produkter	2.613.146
Maskiner og -tilbehør til industrien	2.561.939
Metalvarer	2.509.661

Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger. Varegrupperne følger SITC-nomenklaturen.

Køretøjer udgør den største post i den danske import fra østlandene. Det hænger sammen med, at danskerne i høj grad har købt nye og mere energirigtige biler i kølvandet på finanskrisen. Statistikken er således præget af, at Volkswagen-koncernen har meget store produktionsanlæg i Tjekkiet og Polen, hvor også Fiat og Hyundai har fabrikker. Også Ungarn er et bilproducerende land, hvor bl.a. Mercedes har etableret sig. Flere af de meget populære mindre bilmodeller produceres i netop disse lande, hvilket bl.a. er en direkte konsekvens af EU-medlemskabet. Dermed vinder danskerne i form af billige biler til under 100.000 kr. Tilsvarende har landene opbygget en betydelig produktion af bl.a. komponenter til produktionen af elektriske produkter.

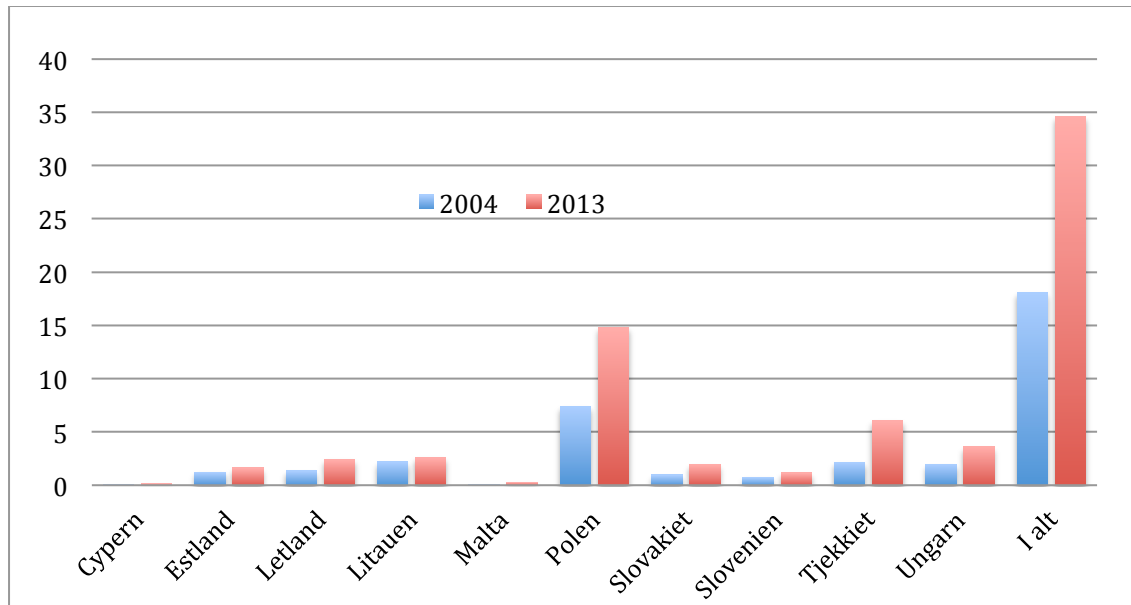
Der er således allerede sket en væsentlig transformation mod intra-handel. Eksempelvis skal man noget længere ned af listen for at finde import af beklædning, som kun lige akkurat holder sig inde i top 20 over de mest populære varegrupper. For ti år siden var import af beklædning noget mere betydningsfuld. Udvidelseslandene konkurrerer i dag således ikke kun på billig arbejdskraft.

Medlemskab giver Danmark adgang til billigere produkter

Det er ikke kun den danske eksport, der er steget kraftigt over de sidste ti år. Det er importen også. Danskerne har smag for at købe varer, der er produceret i de tidligere østlande. Dermed er den samlede import steget med 16,6 mia. kr. opgjort i faste priser. Umiddelbart kan man tro, at denne import er til skade for dansk økonomi. Det er imidlertid ikke tilfældet.

DANSK IMPORT FRA ØSTLANDENE ER STEGET SIDEN UDVIDElsen

Udviklingen i dansk vare-import fra udvidelseslandene, mia. kroner

Figur 3. Kilde: Danmarks Statistik samt egne beregninger. 2013-tallene er opgjort i 2004-priser.

Stigningen i importen er nemlig en konsekvens af øget samhandel og ikke mindst udskiftningen af den danske vognparken. Danske husholdninger og virksomheder køber varer, der er produceret i østlandene, fordi østudvidelsen har gjort det nemmere og ikke mindst billigere. I sidste ende betyder det, at danskerne har fået et større rådighedsbeløb, og at de virksomheder, der får produceret halvfabrikata i disse lande, opnår besparelser, der styrker deres konkurrenceevne. Det viser sig især i produktionen af elektrisk udstyr. Endelig kommer man ikke uden om, at der i Tjekkiet, Polen og Ungarn er stærke traditioner for at producere biler, hvilket en række af de tyske fabrikanter har valgt at udnytte.

Derfor er det naturligt, at importen fra disse lande er steget, og det er også naturligt, at den er steget mere end eksporten. Det er simpelthen nemmere og hurtigere at høste frugterne af billig arbejdskraft end det er at sælge avancerede produkter. Og så har Danmark ikke en bilindustri, der kan tage denne del konkurrencen op.

Mens den danske eksport til østlandene forventes at blomstre yderligere op i takt med, at levestandarden stiger, vil importen sandsynligvis flytte sig til andre markeder i takt med stigende lønninger. Og så vil importen formentlig blive subsidieret til andre produkter.